

A painting depicting a group of people in a Baroque-style interior. In the center, a man in a white shirt and dark vest is playing a violin. To his right, another man in a light-colored coat is playing a lute or similar stringed instrument. Several other figures are seated around them, some looking towards the musicians. The room features wood-paneled walls, a fireplace in the background, and various pieces of furniture. The overall atmosphere is one of a formal musical gathering.

Muzyka doby baroku

1600-1750

UWAGA:

Materiał na 4 kolejne lekcje audycji muzycznych

- Przy każdej lekcji przeczytaj odpowiedni tekst i zrozum jego treść.
- Kliknij w [linki](#) aby odtworzyć przykłady muzyczne (YouTube).
- Słuchaj uważnie i postaraj się zapamiętać melodię/cechy charakterystyczne danego utworu.
- Zapisz tytuł słuchanych utworów na marginesie, w zeszycie (jak na lekcjach).
- Ciekawą alternatywą dla podręcznika jest serwis Muzykotekaszkolna.

Do dzieła !

Lekcja 1

TEMAT: gatunki barokowe,
powstanie opery.

Podręcznik –

*W krainie
muzyki*

s. 156 do 164

O kompozytorach i dziełach baroku

W wieku XVII i pierwszej połowie wieku XVIII panował w europejskiej sztuce styl, nazwany później barokowym. Cechowało go zamiłowanie do przepychu, mocnych efektów i kontrastów.

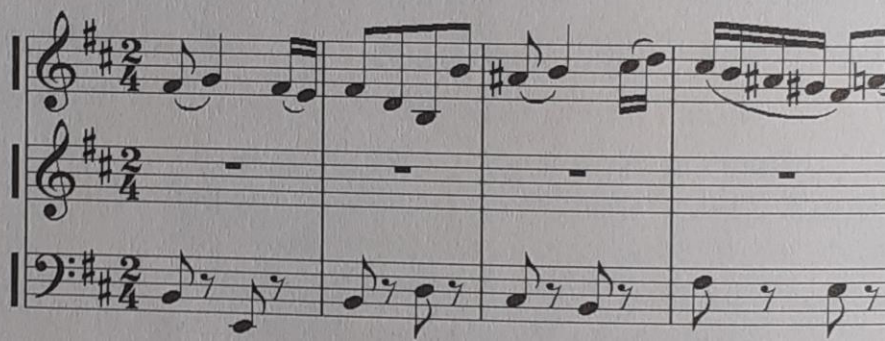
W muzyce, podobnie jak w epoce renesansu, tworzone były dzieła polifoniczne. Kompozytorzy chętnie stosowali **kontrasty dynamiczne**, na przykład następujące bezpośrednio po sobie *forte* i *piano*, co stwarzało efekty echa.

Nowością stały się utwory na solowy głos lub instrument z towarzyszeniem *basso continuo* (czyt. basso kontinuo). **Basso continuo** to typowy dla baroku rodzaj akompaniamentu złożony z basowej linii melodycznej i akordów, wskazanych cyframi. Akompaniament najczęściej wykonywał dwóch muzyków. Jeden z nich grał melodię na basowym instrumencie melodycznym, np. wiolonczeli lub fagocie, drugi zaś akordy na instrumencie akordowym, np. organach lub klawesynie.

Violino solo
(skrzypce)

Alto
(głos altowy)

Organo e Continuo
(Basso continuo)

Bardzo rozpowszechniła się **muzyka instrumentalna**. Popularność zdobyły instrumenty smyczkowe, grające zarówno solo, jak i w zespołach.

Sz szczególnie lubiane były **wiole** – instrumenty podobne w kształcie do skrzypiec – budowane w różnych wielkościach i o różnej ilości strun. W zależności od wielkości trzymane były podczas gry na ramieniu lub między kolanami.

Wiole barokowe.

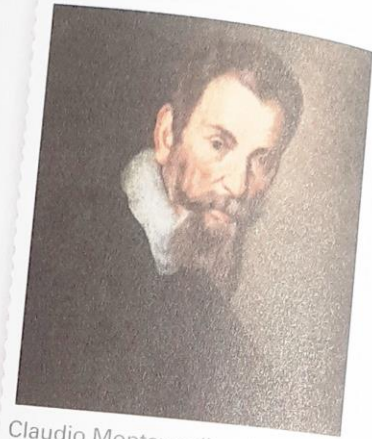
Do ulubionych form muzycznych epoki baroku należały:

- **suita;**
- **sonata świecka i kościelna;**
- **concerto grosso;**
- **koncert solowy.**

Warto sobie przypomnieć: wiadomości o barokowej suicie, sonacie i koncercie.

Opera

W okresie baroku powstał i zyskał popularność nowy rodzaj widowiska muzycznego – opera. Na początku były to głównie przedstawienia ze śpiewną recytacją tekstu. Wykonawcom towarzyszyły instrumenty. Z czasem muzyka w operze różnicowała się. Śpiewna recytacja pozostała w recytatywach. Doszły śpiewane arie i duety, na scenę weszły chóry. Na znaczeniu zyskał też zespół instrumentalny, podkreślając muzyką akcję dramatyczną. Kompozytorem, który szczególnie przyczynił się do rozwoju opery był Włoch – **Claudio Monteverdi** (czyt. klaudjo montewerdi).

Claudio Monteverdi – wielki kompozytor operowy

Warto sobie przypomnieć: wiadomości z historii Polski XVII wieku.

W siedemnastowiecznej Polsce ośrodkiem muzycznym stała się obok Krakowa nowa stolica – Warszawa. Na dworze królewskim przebywało wielu wybitnych muzyków polskich i zagranicznych. Z Polaków najbardziej znani byli: **Adam Jarzębski** i **Marcin Mielczewski**. W katedrze wawelskiej działał natomiast kanonik **Grzegorz Gerwazy Gorczycki**.

Adam Jarzębski

Wiadomo nam jedynie, że pochodził z Warki koło Warszawy i urodził się przed rokiem 1590. Był architektem, poetą i muzykiem na królewskim dworze Wazów w Warszawie. Zmarł w roku 1649. Pozostały po nim utwory poetyckie i muzyczne. Pisał głównie muzykę instrumentalną, przeznaczoną na kilkuosobowe zespoły.

Przykłady do słuchania

Claudio Monteverdi – Toccata z opery *Orfeusz*

<https://www.youtube.com/watch?v=mjpFi9bn1do>

Arcangelo Corelli – Wariacje *La folia*

<https://www.youtube.com/watch?v=C4m1KHjp03M>

Louis-Claude Daquin – *Kukułka* (na klawesyn)

<https://www.youtube.com/watch?v=VigyDex1zws>

Lekcja 2

TEMAT:

Koncerty Antonio Vivaldiego

Niektórym swoim utworom nadawał tytuły programowe, np. *Berlinesa* (od miasta Berlin), *Norimberga* (od miasta Norymbergi), *Tamburetta* (od tematu przypominającego rytm bębna).

Najważniejsze kompozycje Adama Jarzębskiego

Zachowało się **27 utworów kameralnych** zebranych w cztery księgi. Są wśród nich dzieła:

- na dwa instrumenty i *basso continuo* nazwane **Concerti**
- na trzy instrumenty i *basso continuo* (wśród nich **Tamburetta** i **Berlinesa**)
- na cztery instrumenty i *basso continuo*, zatytułowane **Canzoni** (czyt. kanconi)

Posłuchajmy:
Adam Jarzębski
Tamburetta

informacje
w Notatniku
muzycznym

Arcangelo Corelli

Arcangelo Corelli (czyt. arka**and**żelo ko**relli**) żył w latach 1653-1713. Był kompozytorem, skrzypkiem, pedagogiem i miłośnikiem malarstwa. Mieszkał i tworzył głównie w Rzymie. Komponował muzykę instrumentalną, przede wszystkim skrzypcową. Są to głównie dwa rodzaje sonat barokowych – czteroczęściowe sonaty kościelne oraz wieloczęściowe, złożone ze stylizowanych tańców sonaty świeckie.

Kompozycje Arcangela Corellego

- sonaty na skrzypce z *basso continuo*
- sonaty triowe – na dwoje skrzypiec i wiolonczelę z *basso continuo*
- *La Folia* – cykl wariacji na skrzypce
- 12 *concerti grossi* na zespół smyczkowy z towarzyszeniem klawesynu lub organów

Zagrajmy:
Arcangelo Corelli
Sonaty skrzypcowe

Antonio Vivaldi

Urodził się w 1678 roku w Wenecji (we Włoszech). Był księdzem, skrzypkiem i kompozytorem. Dużą część życia pracował jako pedagog i dyrygent w weneckim sierocińcu dla dziewcząt, dla których skomponował wiele utworów. Później przebywał na księżęcych dworach w Niemczech, ostatecznie osiedlił się w Wiedniu, gdzie zmarł w roku 1741. Osiągnął wielką sławę, po śmierci jednak został zapomniany. Odkryto go ponownie w latach trzydziestych XX wieku. Komponował zarówno dzieła religijne, jak i opery oraz muzykę instrumentalną. W utworach skrzypcowych rozwinął technikę instrumentalną.

Antonio Vivaldi

Najważniejsze kompozycje Antonia Vivaldiego

Utwory religijne:

- msze
- nieszpory
- oratoria
- *Stabat Mater*

Utwory świeckie wokalnie-instrumentalne:

- około 50 oper
- kantaty
- arie

Utwory instrumentalne:

- około 75 sonat na rozmaite instrumenty
- około 454 koncerty na różne instrumenty z towarzyszeniem zespołu smyczkowego i *basso continuo*. Komponował koncerty na skrzypce, flet, mandolinę, obój, fagot, trąbkę, a także na kilka instrumentów.

Posłuchajmy:
Antonio Vivaldi
Jesień, z cyklu
Pory roku

informacje
w Notatniku
muzycznym

Przykłady do słuchania

A. Vivaldi – Koncert *Wiosna* z cyklu Cztery Pory Roku
<https://www.youtube.com/watch?v=kPaUtnJTMn8>

A. Vivaldi – Koncert *Lato* część 3 z cyklu Cztery Pory Roku
<https://www.youtube.com/watch?v=czlsy6pnX8s>

A. Vivaldi – Koncert *Zima*
<https://www.youtube.com/watch?v=bYNDA0MT4Qk>

Lekcja 3

TEMAT:

BACH i HAENDEL – geniusze
muzyki barokowej

Johann Sebastian BACH

Mistrz fugi, największy kompozytor

CIEKAWE, ŻE...

z powodu rudych włosów Vivaldiego nazywano *Il prete rosso*, czyli rudy ksiądz.

Zagrajmy:
Antonio Vivaldi
Koncert skrzypcowy
a-moll

Jan Sebastian Bach

Urodził się w roku 1685 w niemieckim miasteczku Eisenach (czyt. **a**ijenach) w rodzinie muzyków. Sam grał na organach, klawesynie i skrzypcach.

Pracę rozpoczął jako skrzypek kapeli dworskiej w Weimarze (czyt. wajmarze). Następnie był organistą, kapelmistrzem i nadwornym kompozytorem księżęcym w Koethen (czyt. keten). Ostatnie 27 lat swego życia spędził w Lipsku jako kantor kościoła św. Tomasza. Do jego obowiązków należało wówczas nauczanie śpiewu, prowadzenie chóru kościelnego, nauczanie łaciny i komponowanie nowych utworów z okazji wszystkich świąt kościelnych.

Bach posiadał liczną rodzinę, a kilku z jego synów również poświęciło się komponowaniu. W swych ostatnich latach Bach stracił wzrok. Zmarł w roku 1750 w Lipsku. Jego dzieła uległy zapomnieniu i stały się popularne ponownie w XIX wieku. Wielu ludzi uważa Bacha za najwspanialszego kompozytora wszech czasów.

Jan Sebastian Bach

Najważniejsze kompozycje Jana Sebastiana Bacha

Utwory religijne wokalnie-instrumentalne:

- Wielka msza h-moll
- Pasja według świętego Mateusza
- Oratorium na Boże Narodzenie
- Magnificat
- ponad 200 kantat

Utwory organowe:

- preludia chorałowe
- fugi
- toccaty

Utwory na klawesyn:

- *Małe preludia*
- *Inwencje*
- *Suity francuskie*
- *Suity angielskie*
- *Partity*
- koncerty (niektóre z nich są przeróbkami koncertów Vivaldiego)
- *Das wohltemperierte Klavier* (czyt. das w**o**ltemperirte klaw**i**r). Tytuł oznacza dosłownie „dobrze nastrojony instrument klawiszowy”. Są to 2 tomy złożone z 24 preludiów i fug we wszystkich tonacjach durowych i molowych.

Utwory na instrumenty smyczkowe:

- sonaty na skrzypce solo
- sonaty na wiolonczelę solo
- koncerty skrzypcowe
- koncert na dwoje skrzypiec

Utwory na zespoły instrumentalne:

- 4 suity orkiestrowe
- 6 *Koncertów brandenburskich*
- *Kunst der Fuge*, czyli *Sztuka fugi* – zbiór bardzo kunsztownie skomponowanych kanonów i fug

CIEKAWE, ŻE...

Bach w odróżnieniu od Vivaldiego i Händla nie skomponował żadnej opery.

informacje
w Notatniku
muzycznym

informacje
w Notatniku
muzycznym

Posłuchajmy:

Jan Sebastian Bach
III Koncert brandenburski

Jan Sebastian Bach
Toccaty i fuga d-moll
na organy

Jan Sebastian Bach
Pasja według
świętego Mateusza

Przykłady do słuchania

J. S. Bach – Toccata i fuga d-moll

<https://www.youtube.com/watch?v=Nnuq9PXbywA>

J. S. Bach – Preludium i Fuga C-dur ze zbioru DWK I

<https://www.youtube.com/watch?v=Dkt75juxvxw>

J. S. Bach – *Msza h-moll* Cum sanctu spiritu (I z duchem Twoim)

<https://www.youtube.com/watch?v=lGAaTXMfg6g>

G. F. Haendel

Mistrz oratorium i muzyki chóralnej

Jerzy Fryderyk Händel

Jerzy Fryderyk Händel (czyt. hendel) urodził się w Halle (Niemcy), w tym samym 1685 roku, co Jan Sebastian Bach. Ojciec jego chciał, aby syn został adwokatem i zabraniał mu studiowania muzyki. Pomimo tego Händel nauczył się grać na skrzypcach, oboju, klawesynie i organach, a po śmierci ojca całkowicie poświęcił się muzyce. Wiele podróżował. Przebywał dłuższy czas we Włoszech, a od roku 1712 działał w Anglii. Zorganizował tam najpierw zespół operowy, następnie (po bankructwie opery) zajął się komponowaniem muzyki religijnej i okolicznościowej. Za swe wielkie zasługi otrzymał obywatelstwo angielskie. Pod koniec życia (podobnie jak Bach) utracił wzrok. Zmarł w Londynie w 1759 roku.

Jerzy Fryderyk Händel

Najważniejsze kompozycje Jerzego Fryderyka Händla

Utwory wokально-instrumentalne:

- opery tworzone do włoskich tekstów, wśród nich *Kserkses*
- oratoria, z których najsłynniejszy jest *Mesjasz*

Utwory instrumentalne:

- „concerti grossi” na zespół smyczkowy i *basso continuo*
- koncerty na obój z towarzyszeniem zespołu smyczkowego i *basso continuo*
- koncerty organowe z towarzyszeniem zespołu smyczkowego
- sonaty na flet podłużny, obój lub skrzypce z towarzyszeniem *basso continuo*
- utwory na klawesyn
- *Muzyka na wodzie* – suita skomponowana na dworskie święto i wykonywana na barce pływającej po Tamizie
- *Muzyka ogni sztucznych* – suita, uświetniająca królewskie fajerwerki

Nazwiska waszych ulubionych kompozytorów epoki baroku wpiszcie do *Notatnika muzycznego*.

ulubione
w *Notatniku
muzycznym*

O WYKONYWANIU MUZYKI BAROKOWEJ

Jeszcze do niedawna muzyka barokowa grana była na instrumentach współczesnych, bez uwzględniania ówczesnych zasad muzykowania.

Dziś wielu artystów stara się powrócić do stylowego wykonawstwa dzieł baroku. Utwory wokalne śpiewane są specjalną techniką głosu. Unika się wielkich zespołów chóralnych. Muzykę instrumentalną wykonuje się na oryginalnych instrumentach z epoki baroku lub ich kopiach. Dużą popularnością cieszy się klawesyn, w skrzypcach zakłada się jelitowe struny i używa miękkich, łukowatych smyczków. Ozdobniki, zmiany dynamiczne i artykulacyjne wykonuje się zgodnie z regułami znanymi z ówczesnych podręczników do gry na instrumentach.

Utwory barokowe szczególnie pięknie brzmią w małych, pałacowych salach, bądź we wnętrzach kościelnych.

ZAPAMIĘTAJMY!

Styl barokowy panował w muzyce

w wieku XVII i pierwszej połowie wieku XVIII.

Komponowano wówczas muzykę polifoniczną, były też utwory pisane na głos lub instrument z towarzyszeniem *basso continuo*.

Charakterystyczne dla tego stylu są częste kontrasty.

Najważniejszymi kompozytorami baroku byli: Arcangelo Corelli, Antonio Vivaldi, Jan Sebastian Bach, Jerzy Fryderyk Händel. Z polskich kompozytorów można wymienić Adama Jarzębskiego i Grzegorza Gerwazego Gorczyckiego.

Popularnością cieszył się klawesyn.

Okolo 400 lat temu powstały we Włoszech pierwsze opery.

informacje
w *Notatniku
muzycznym*

Posłuchajmy:

Jerzy Fryderyk Händel
Alleluja z oratorium
Mesjasz

Jerzy Fryderyk Händel
*Muzyka ogni
sztucznych*

Przykłady do słuchania

G. F. Haendel – *Alleluja* z oratorium *Mesjasz*

<https://www.youtube.com/watch?v=IUZEtVbJT5c>

G. F. Haendel – Hymn koronacyjny *Zadok the priest*

<https://www.youtube.com/watch?v=MixgOQ9-Rl>

G. F. Haendel – Aria *Ombra mai fu* z opery *Xerxes*

<https://www.youtube.com/watch?v=OdeOyrLHdSg>

Lekcja 4

TEMAT:

Gatunki barokowej muzyki
instrumentalnej

Utwory instrumentalne

Gatunki muzyki barokowej

koncert

ZAPAMIĘTAJMY!

Sonaty klasyczne to trzy lub czteroczęściowe, instrumentalne utwory muzyczne. Pierwsza część ma zwykle formę allegro sonatowego, druga jest powolna, trzecia ma charakter menueta lub scherza, czwarta – finałowa to rondo lub temat z wariacjami.

Symfonia to sonata na orkiestrę.

Koncert

Koncert to nie tylko impreza muzyczna, ale także często spotykany rodzaj utworu muzycznego. Nazwa pochodzi od słowa *concertare* (czyt. koncertare) – współzawodniczyć. Głównym zamysłem koncertu jest właśnie **współzawodnictwo** między wykonawcami.

Najczęściej spotykamy dwa rodzaje koncertów:

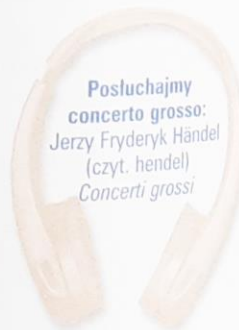
- **concerto grosso** (czyt. koncerto grosso) – kiedy mała grupa muzyków współzawodniczy z większym zespołem;
- **koncert solowy** – gdy instrument solowy współzawodniczy z orkiestrą.

Concerto grosso

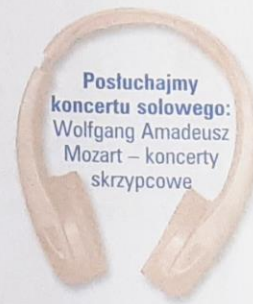
Concerto grosso, czyli koncert wielki, pochodzi z tych samych czasów, co sonata barokowa. Jest to kilkuczęściowy utwór instrumentalny na zespół, który tworzą:

- **concertino** (czyt. koncertino), czyli mała grupa wykonawców, najczęściej dwoje skrzypiec i wiolonczela albo skrzypce, flet i wiolonczela;
- **ripieni**, czyli większa grupa instrumentów – zwykle są to instrumenty smyczkowe oraz klawesyn lub organy, tworzące wraz z instrumentami basowymi grupę *basso continuo*.

Jeśli gra jednocześnie grupa concertino i ripieni, mówimy, że grają **tutti**, czyli wszyscy.

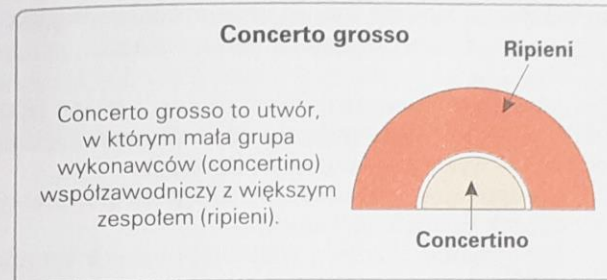
Posłuchajmy concerto grosso:
Jerzy Fryderyk Händel
(czyt. hendel)
Concerti grossi

Posłuchajmy koncertu solowego:
Wolfgang Amadeusz Mozart – koncerty skrzypcowe

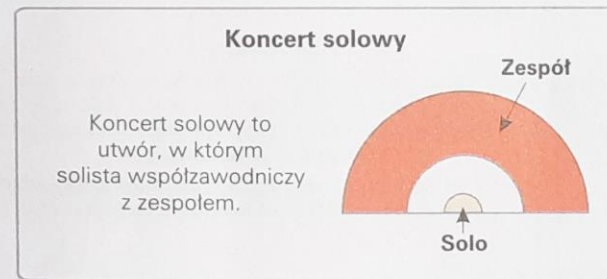
Zagrajmy koncert solowy:
Antonio Vivaldi *Koncert skrzypcowy a-moll*.
Zaobserwujmy skład instrumentów, tempo, metrum i charakter utworu.

Koncert solowy

Koncert solowy stał się popularny (obok concerto grosso i sonaty barokowej) już w czasach Händla i Bacha. Instrument solowy: najczęściej skrzypce, obój, flet, trąbka, współzawodniczył w grze z zespołem złożonym zwykle z instrumentów smyczkowych i *basso continuo*, czyli instrumentu basowego i klawesynu lub organów.

Aby solista mógł popisać się swymi umiejętnościami w grze, kompozytorzy umieszczali w jego partii wiele wirtuozowskich figuracji, pasaży czy ozdobników. Do tradycji należały improwizowane odcinki, tak zwane **kadencje**.

Wielogłosowość polifonia

W czasach Haydna i Mozarta koncert instrumentalny przybrał kształt podobny do sonaty. Składał się jednak nie z czterech, lecz z trzech części:

- **CZEŚĆ I to allegro sonatowe** (nieco zmodyfikowane w związku z udziałem instrumentu solowego). Pod koniec części orkiestra milkła, solista zaś wykonywał popisową kadencję.
- **CZEŚĆ II – spokojna i liryczna**, aby solista mógł zaprezentować piękny dźwięk swojego instrumentu.
- **CZEŚĆ III – szybka, skoczna, taneczna**, często w formie rondo lub wariacji.

Koncerty, sonaty i symfonie są komponowane nieprzerwanie aż do dziś. W ciągu wieków ich kształt uległ jednak znacznym zmianom. Wraz z upływem czasu kompozytorzy traktowali reguły swobodniej. Powstawały wielkie, trwające ponad godzinę symfonie, sonaty jedno lub dwuczęściowe, modyfikowano też formę allegro sonatowego. Koncerty zachowały wprawdzie element popisu i współzawodnictwa, jednak pod względem budowy znacznie różnią się od klasycznych.

ZAPAMIĘTAJMY!

W koncertach instrumentalnych ważną rolę odgrywa współzawodnictwo solisty (lub solistów) z zespołem. W partii solowej koncertów jest wiele elementów wirtuozowskich.

Koncerty klasyczne mają konstrukcję podobną do sonat, ale złożone są zwykle z trzech części.

Utwory polifoniczne

W muzyce polifonicznej mamy do czynienia z kilkoma głosami, z których każdy ma swoją własną melodię. Melodie wszystkich głosów muszą być dopasowane do siebie tak, aby nie tworzyły współbrzmień źle brzmiących. Zasady prowadzenia głosów w muzyce polifonicznej są więc bardzo skomplikowane.

Melodie w poszczególnych głosach mogą ze sobą kontrastować lub być podobne. Często spotyka się imitację, czyli pojawianie się takiej samej melodii kolejno w różnych głosach. Imitacja występuje w bardzo wielu utworach muzyki polifonicznej. Najczęściej spotykane rodzaje takich utworów to **kanon**, **inwencja** i **fuga**.

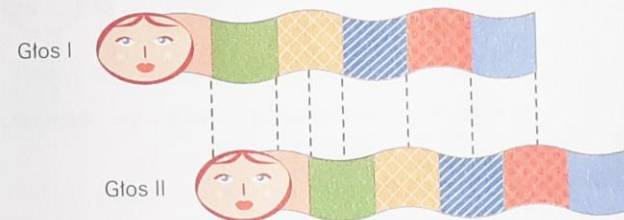
Kanon

Kanon to kilkugłosowy utwór, w którym jedna i ta sama melodia powtarza się kolejno we wszystkich głosach w ten sposób, że głosy zazębiają się z sobą. Melodia musi być tak skomponowana, aby powstające między głosami interwały nie były wadliwe.

Zaśpiewajmy
kanony

Forma kanonu

Inwencja

Inwencje są to dwu lub trzygłosowe krótkie utwory najczęściej klawesynowe. W wielu z nich występuje imitacja głosów. Nie jest ona tak ścisła jak w kanonach – melodie mogą trochę różnić się od siebie, ukazywać się wyżej lub niżej od początkowego głosu. Imitacja może dotyczyć tylko krótkich fragmentów melodii.

Zagrajmy inwencje:
Jan Sebastian Bach
Inwencje trzygłosowe

informacje
w Notatniku
muzycznym

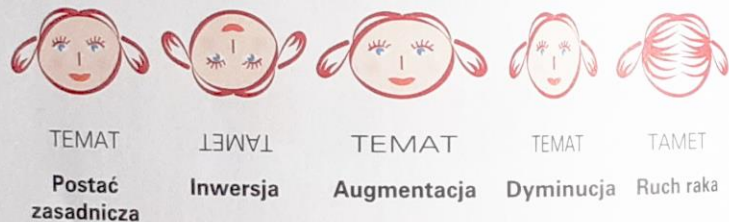
fuga

Imitowana melodia stanowiąca **temat muzyczny** może przybrać jedną z ulubionych przez kompozytorów epoki baroku postaci:

- prowadzenie melodii **w ruchu prostym**, gdy głos imitujący idzie w tym samym kierunku co głos prowadzący;
- odwrócenie kierunku kolejnych interwałów melodii, czyli **inwersja**;
- wydłużenie wartości rytmicznych, czyli **augmentacja**;
- skrócenie wartości rytmicznych, czyli **dyminucja**;
- zagranie od końca, czyli **w ruchu raka**.

Temat muzyczny może też ukazywać się w kilku głosach w taki sposób, że w jednym głosie jeszcze się nie skończył, a już pojawia się w następnym. Melodia ulega więc jakby ścieśnieniu. Taki sposób ukazania tematu nazywamy **stretto**.

Przekształcenia tematu w muzyce polifonicznej

Fuga

Fuga to najbardziej skomplikowana forma polifoniczna podlegająca bardzo ścisłym regułom konstrukcyjnym. **Jeden temat muzyczny** w kilkugłosowym utworze przeprowadzany jest kolejno przez wszystkie głosy.

Fuga składa się zazwyczaj z trzech segmentów, zwanych przeprowadzeniami.

I PRZEPROWADZENIE:

Temat muzyczny pojawia się najpierw **solo w jednym głosie**. Następnie występuje kolejno we wszystkich innych głosach, w **tonacji zasadniczej** lub **tonacji dominanty**. Pomędzy kolejnymi przedstawieniami tematu w głosach słyszymy swobodne **łączniki**.

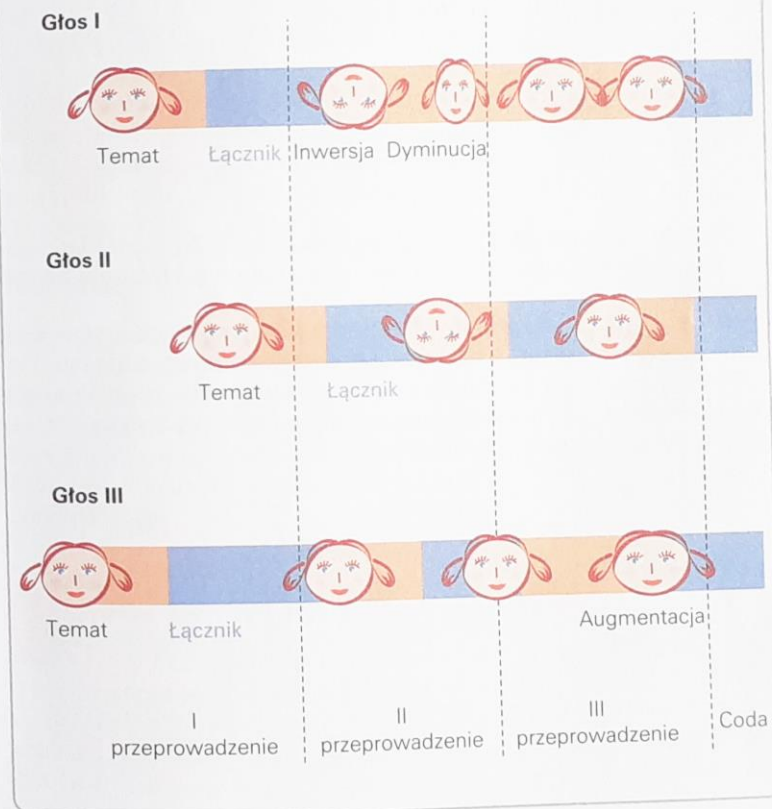
II PRZEPROWADZENIE:

Temat znów wędruje przez głosy, ale w nieco swobodniejszy sposób. Może być w **przekształconej postaci** (inwersji, dyminucji, augmentacji) i w **nowych, pokrewnych tonacjach**.

III PRZEPROWADZENIE:

Temat znów ukazany jest w **tonacji zasadniczej** i **tonacji dominanty**. Może przybrać postać inwersji, augmentacji, dyminucji. Pod koniec utworu często pojawia się **stretto**. Utwór kończy **coda**.

Budowa fugi

Przykłady do słuchania

J. S. Bach – *Koncert d-moll* na dwoje skrzypiec

<https://www.youtube.com/watch?v=ILKJcsET-NM>

J. S. Bach – *Inwencja trzygłosowa a-moll*

<https://www.youtube.com/watch?v=jNCS8fxZCeU>

J. Pachelbel – *Kanon D-dur*

<https://www.youtube.com/watch?v=Rk5DWqls0gg>

J. S. Bach – *Preludium i Fuga fis-moll*

<https://www.youtube.com/watch?v=iyodQqilqyU>

Do zobaczenia 😊